

Can, U. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kültürel etkileşimi üzerine bir araştırma. *International Journal of Language Academy*, 12 (2), 431-445.

Volume 12/2 June 2024

p. 431-445

Article History:

Received

20/05/2024

Accepted

23/06/2024

Available online

25/06/2024

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRENENLERİN KÜLTÜREL ETKİLEŞİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

A Research on Cultural Interaction of Those Learning Turkish as a
Foreign Language

Uğur CAN¹

Öz

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan sınıflarda genel olarak farklı ve aynı milletten öğrencilerin olduğu bilinmektedir. Literatürde dil öğretiminde homojen olmayan sınıflarda çeşitli sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen heterojen bir sınıfta aynı ve farklı milletten öğrencilerin sınıf içi iletişimlerini, kültürel etkileşimlerini ve birlikte Türkçe öğrenme durumlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) desenine göre desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye’de bir vakıf üniversitesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen 6 İranlı, 2 Mısırlı, 2 Yemenli ve birer Amerikalı, Güney Koreli, Suriyeli, Pakistanlı, Sudanlı olmak üzere 15 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ve betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; aynı milletten öğrencilerin sınıf içindeki ilişkilerinin genellikle olumlu ve yakın olduğu, bir arada Türkçeyi öğrenirken olumlu açıdan birbirlerine yardım ettikleri, olumsuz açıdan daha çok ana dillerine başvurarak iletişim kurdukları belirlenmiştir. Farklı milletten öğrencilerin birbirleriyle ağırlıklı olarak mesafeli olduğu, bir arada Türkçeyi öğrenirken olumlu açıdan hedef dili kullanmaya mecbur kaldıkları, olumsuz açıdan iletişim kurarken ortak dil sorunu yaşadıkları ve farklılıklarından dolayı zaman zaman uyum sorunu yaşadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların hem farklı kültürden insanlarla tanışma isteğinden hem de hedef dili daha çok kullanmak için daha çok heterojen bir sınıfta olmak istedikleri saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çok kültürlülük, heterojen sınıf, homojen sınıf, kültürel etkileşim, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.

¹ Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi, ugcan@gelisim.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-4403-0239>

Abstract

It is known that there are students from different and the same nationalities in the classes where Turkish as a foreign language is taught. In the literature, it is seen that various problems arise in non-homogeneous classes in language teaching. This study aims to examine the classroom communication, cultural interactions and learning Turkish together of students from the same and different nationalities in a heterogeneous classroom learning Turkish as a foreign language. The research was designed according to the phenomenology pattern, one of the qualitative research methods. The study group of the research consists of 15 participants, including 6 Iranians, 2 Egyptians, 2 Yemenis, and one American, South Korean, Syrian, Pakistani, and Sudanese, who are learning Turkish as a foreign language at a foundation university in Turkey. The data of the research was obtained from face-to-face interviews. A semi-structured interview form developed by the researcher was used as a data collection tool. The data were analysed by content analysis and descriptive analysis. According to the findings of the research, it has been determined that the relationships between students of the same nationality in the classroom are generally positive and close; they help each other positively while learning Turkish together, and negatively, they communicate mostly by resorting to their native language. It has been determined that students from different nationalities are mostly distant from each other. They also must use the target language positively while learning Turkish together, have a common language problem when communicating negatively, and sometimes have adaptation problems due to their differences. It was determined that the participants wanted to be in a more heterogeneous class, both because of their desire to meet people from different cultures and to use the target language more.

Keywords: Cultural interaction, heterogeneous classroom, homogeneous classroom, multiculturalism, teaching Turkish as a foreign language.

GİRİŞ

Türkiye’de birçok ülkeden ve milletten öğrencilerin aynı eğitim ortamını paylaştığı günümüzde, eğitimde çok kültürlülük çalışmalarının giderek önem kazandığı görülmektedir (Akkaya & Şengül, 2022). Yıllar içinde artan bir şekilde ülkemize gelen uluslararası öğrenci sayısı (<https://istatistik.yok.gov.tr/>) ile 2023 yılında özellikle öğrenci ikamet izniyle Türkiye’de öğrenci statüsündeki 153.635 yabancının (www.goc.gov.tr) çeşitli kurumlarda Türkçe öğrendiği veya eğitim aldığı varsayıldığında sınıflarda farklı milletlerden öğrenciler üzerine çok kültürlülük konusu da gündeme gelmektedir. Farklı coğrafyalardan gelerek eğitim alan uluslararası öğrenciler sınıflarda çok kültürlü bir ortam oluşturmaktadırlar. Bu nedenle dil öğretiminde çok kültürlülük eğiticiler açısından önemli bir konu hâline gelmektedir (Kara Özkan, 2022). Çünkü iletişim, dil ile gerçekleşmektedir ve ötekinin kültürü hakkında bilgi sahibi olmak için en azından yabancı dil bilmek gerekmektedir. Dolayısıyla yabancı bir dil bilmenin uluslararası ilişkilerde ülkelerin, geleceğin dünyasında söz sahibi olmasında önemli olduğu (Ateş ve Aytakin, 2020) bir durumda dil öğrenimi/öğretimi kadar öğrenici de bütün yönleriyle önemlidir. Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısının ivme kazanmasından hareketle özellikle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ortamlarının çok kültürlü bir yapıda olmasını sağlamıştır. Dolayısıyla öğrenme-öğretme süreçlerinin planlanmasında kültür konusunun göz ardı edilmemesi gereklidir (Gülten, 2023).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan kurumlarda homojen sınıfların oluşturulamadığı bilinmektedir. Literatüre bakıldığında, homojen sınıf oluşturma zor olduğu ve heterojen sınıflarda bazı sorunlarla karşılaşıldığı görülmektedir. Mutlu ve Gümüş (2021), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan güncel sorunları araştırdığı çalışmalarında homojen sınıflar oluşturma zorluğuna yönelik iki çalışma tespit etmişlerdir. Bu çalışmalardan Durmuş’a (2013) göre yabancı dil olarak Türkçe öğretilen sınıflarda ana dili ve geldiği coğrafya farklı olan birçok öğrenci bulunmaktadır ve bu öğrencilerin geldiği coğrafya, konuştuğu dil, kullandığı alfabe öğrencilerin sahip olduğu motivasyonu ve öğrenme hızını etkilemektedir. Öğreticiler, farklı niteliklere sahip

öğrencilerin bir arada bulunmasından kaynaklanan sorunlara çözüm bulmakta zorlanmaktadır. Dolayısıyla, nitelikleri birbirine yakın öğrencilerin olduğu sınıflarda başarının sağlanacağı düşünülmektedir. Bir diğer çalışmada Bulut, Kanat-Soysal & Gülçiçek (2018), Suriyeli öğrencilerin diğer öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmesinin bütün derslerde ister istemez öğretmenlerin sıkıntı yaşamalarına neden olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler, Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilere aynı programı uygulamak zorunda olduğunu, bu durumun da eğitim sürecini zorlaştırdığını ifade etmişlerdir.

Duman (2013), farklı dil ailelerinde olan öğrencilerin mümkün olduğunca farklı sınıflarda olması gerektiğine dikkat çekmektedir. Farklı ülkelerden gelen öğrencilerin aynı sınıfta olmasının sorun yaratacağı ve bu nedenle farklı dil ailelerinden olan öğrencilerin mümkün olduğunca farklı sınıflarda olması gerektiğini belirtmişlerdir. Dolayısıyla, dil ailelerine dikkat edilmeden yapılan homojen olmayan bir sınıfta başarının sağlanamayacağı ifade edilmiştir. Batur ve Nişancı (2013'den akt. Pardo, 2019), yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin görüşlerini alarak yaptıkları araştırmalarında aynı sınıf içinde ana dilleri farklı olan öğrencilere aynı dersin anlatılmasında sıkıntılar ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde, Kara ve Işır (2021), TÖMER'lerde dil ve kültür bakımından heterojen sınıflarda ders verilmesinin, anlama düzeyleri ve dile karşı hazırbulunuşlukları farklı olan bireylerde kaygıya neden olabildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, heterojen bir sınıf ortamında dil öğrenen farklı yaş, dil ve kültürden gelen öğrenciler arasındaki özellikle bilişsel ve duyuşsal farklılıklar nedeniyle çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Alyılmaz (2018, s. 2455), konuya "[g]ünümüzde, hedef kitlenin hangi uyruktan, hangi ana dili ailesinden, hangi Türk lehçesinden, hangi kültürel çevreden ve hangi yaş grubundan olduğuna bakılmadan hazırlanan programlar, kitaplar/Türkçe öğretim setleri, oluşturulan homojen olmayan sınıflar, amaca ve ihtiyaca uygun olmayan ortamlar, Türkçe öğretimi alanında karşılaşılan en ciddi sorunların başında gelir." diyerek daha geniş bir açıdan bakmaktadır. Demir (2021), buradan hareketle, Türkçe öğrenecek hedef kitlenin dil ve kültürü tamamen farklı bir kişi olup olmadığına, ana dilinin farklı bir ailesinden olup olmadığına, Türk soylu olup olmadığına bakılmadan yabancı veya ikinci dil öğretimi sağlamanın dil öğreniminin etkin gelişimini engelleyebileceğini ifade etmektedir. Öte yandan Dadaş & Minara (2022), yazım kurallarının ve noktalama işaretlerinin yabancı öğrencilerde öğrenilememesinin sebeplerinden biri olarak sınıfların yaş grupları bakımından homojen olmaması sebebiyle öğrenciler arasında başarı farklılıkları doğduğunu saptamışlardır. Pardo (2019) ise literatürde uyruk konusunda homojen sınıfların oluşturulmasının daha uygun olduğuna ilişkin araştırmaların aksine farklı uyruklardan öğrencilerin aynı sınıfta ders almalarını kültürel çeşitliliği artırdığı için olumlu bir faktör olarak değerlendirmiştir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretilen sınıflarda farklı milletlerden ve farklı dilleri konuşan öğrenciler bulunmaktadır. Bu öğrenciler çeşitli sebeplerden (ortak dil sorunu, siyasi-dini-kültürel karşıtlık vb.) veya sınıfın çoğundan farklı bir milletten olduğu için yalnızlık hissetmesinden dolayı birbirleriyle iletişim kuramayabilmektedir. Aynı şekilde çeşitli sebeplerden dolayı sınıftaki diğer bireylerden öğrenme konusunda geride kalabilmektedir. Öte yandan heterojen sınıflarda hedef dili kullanmak, kültürel çeşitlilik, farklı kültürler ile iç içe ve kültürel etkileşimde bulunmak gibi avantajların gözlemlendiği de söylenebilir. Bu çalışmada, sınıflardaki kültürel farklılığın öğrenci açısından nasıl algılandığı, bu farklılıkların Türkçe öğrenme sürecini nasıl etkilediği öğrenci deneyimleri ışığında incelenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, Türkiye’de bir vakıf üniversitesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenmekte olan uluslararası öğrencilerin homojen olmayan sınıf içinde diğer öğrencilerle olan ilişkilerini, etkileşimlerini, öğrenme durumlarını incelemeyi amaçlayan nitel desenlerden fenomenolojiye göre desenlenmiştir. Fenomonoloji (olgubilim) araştırmaları, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Bu tür araştırmaların veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Büyükköztürk, vd., 2023). Bu çalışmada, homojen olmayan sınıflardaki uluslararası öğrencilerin birbirleriyle olan ilişkilerinden hareketle Türkçe öğrenme deneyimleri araştırılmaktadır.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, Türkiye’de bir vakıf üniversitesinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen toplam 15 gönüllü öğrenci ile yürütülmüştür. Katılımcılar farklı sınıflardan gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyenlerden oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan katılımcıların 10’u kadın, 5’i erkek olmak üzere katılımcılar 6 İranlı, 2 Mısırlı, 2 Yemenli ve birer Amerikalı, Güney Koreli, Suriyeli, Pakistanlı, Sudanlı’dır. Araştırmaya katılan katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Ülke	Eğitim Durumu	Ana dili	Bildiği Diller
K1	Kadın	17	Amerika	Lise	İngilizce	Arapça
K2	Kadın	27	İran	Üniversite	Farsça	-
K3	Kadın	28	İran	Üniversite	Azerice	Farsça, İngilizce, Türkçe
K4	Kadın	30	İran	Üniversite	Farsça	Türkçe
K5	Kadın	26	Güney Kore	Üniversite	Korece	Japonca, Çince, Türkçe
K6	Erkek	21	Mısır	Lise	Arapça	Türkçe
K7	Kadın	21	İran	Üniversite	Azerice	Farsça, Türkçe
K8	Kadın	27	İran	Üniversite	Farsça	Türkçe
K9	Kadın	37	İran	Üniversite	Farsça	Türkçe
K10	Kadın	25	Suriye	YL/DR	Arapça	İngilizce, Türkçe
K11	Erkek	20	Mısır	Lise	Arapça	İngilizce, Türkçe
K12	Erkek	22	Pakistan	Lise	Urduca	İngilizce, Türkçe
K13	Erkek	20	Yemen	Lise	Arapça	İngilizce, Türkçe
K14	Kadın	20	Yemen	Lise	Arapça	İngilizce, Türkçe
K15	Erkek	19	Sudan	Lise	Arapça	İngilizce

Verilerin Toplanması

Araştırmanın, İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 09.02.2024 tarih ve 2024-02 sayılı kararına göre etik kurulu onayı alınmıştır. Araştırmada, katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorularla ilgili görüşlerini almak için yüz yüze görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında görev yapan bir profesör danışmanlığında son hâlini alan açık uçlu beş soru, görüşmeler sırasında sondalama da yapılarak katılımcılara yöneltilmiştir:

1. Sınıfınızda sizinle aynı millettten olan öğrencilerle ilişkiniz nasıldır?
2. Sınıfınızda farklı millettten olan öğrencilerle ilişkiniz nasıldır?
3. Sınıfınızda sizinle aynı millettten öğrencilerin bulunması Türkçeyi öğrenmenizi nasıl etkiliyor? Açıklayınız.
4. Sınıfınızda farklı millettten öğrencilerin bulunması Türkçeyi öğrenmenizi nasıl etkiliyor? Açıklayınız.
5. Nasıl bir sınıfta (homojen/heterojen) olmak isterdiniz? Nedenini açıklayınız.

Görüşmeler ses kaydı ile kayıt altına alınmış ve kayıtlar bilgisayar ortamında yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilirken öğrencinin ifade etmeye çalıştığı görüşler anlam kaybına uğramadan araştırmacı tarafından daha anlaşılır olması için kurallı cümleler hâline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada, görüşme yoluyla elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre “elde edilen veriler, daha önceden araştırma sorusu veya alt sorularından yola çıkılarak belirlenmiş temalara göre özetlenir ve yorumlanır” (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 70). Elde edilen verilerden yarı yapılandırılmış görüşme soru başlıkları altında kategoriler ve temalar oluşturulmuştur. Veriler bu kategoriler ve temalar altında sınıflandırılarak okuyucu için anlamlı duruma getirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin cevapları değerlendirilmiş ve tüm katılımcıların görüşleri doğrudan verilmiştir. İçerik analiz yöntemi kullanılarak kategorilerin ve temaların frekans değerleri oluşturulmuş ve bu değerler karşılaştırılarak yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, belirli süreçler vasıtasıyla bulguların doğruluğu için araştırmacı kontrolünü ifade eder. Nitel güvenirlik, farklı projeler ve farklı araştırmacılar açısından da araştırmacının yaklaşımının tutarlılığını gösterir (Creswell, 2017). Araştırmanın iç geçerliğinin artırılması için çalışmada kullanılmak üzere araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları uzman görüşüne başvurulmuştur. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile ilgili olarak yabancılar Türkçe öğretimi alanından bir akademisyen görüşü alınmıştır. Başta 6 soru olarak hazırlanan görüşme soruları, uzman görüşü sonrasında 5 soruya indirilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Nitel veri analizinde genellikle önerilen yöntemlerden, toplanan verilerin özgün şekline olabildiğince bağlı kalınması esası gereği (Baltacı, 2019) araştırmada katılımcıların, yöneltilen sorulara verdikleri yanıtlardan oluşturulan kategorileri ve temaları temsil edebilecek bazı cevaplar, bulgular kısmında aynen alıntılar şeklinde

sunulmuştur. İç geçerliği sınırlayan faktör, veri toplama aracı olarak sadece görüşme kullanılmasından dolayı veri çeşitlemesinin yapılamamasıdır. Dış geçerliği sağlamak için araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin çözümlenip yorumlanma aşamaları ayrıntılı olarak betimlenmiştir.

Creswell (2017) güvenilirlik için, araştırmacı ve başka birinin, kodların çapraz kontrol edilmesini ve kodlayıcılar arasında bir anlaşma/uyuşma olmasını önermektedir. Araştırmanın iç güvenilirliğinin artırılması için veriler araştırmacı ile yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışan ve bu çalışmada yer almayan bir uzman tarafından bağımsız bir şekilde okunmuş ve kodlar oluşturulmuştur. Kodlardan yola çıkılarak kategorilerin ve temaların oluşturulmasında araştırmacı ve uzman arasında fikir birliğine varılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verilen cevaplar doğrudan okuyucuya sunulmuştur.

BULGULAR

Katılımcılardan görüş almak için beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme sorularının katılımcılar tarafından yüz yüze sondalama yapılarak elde edilen yanıtlar bulgulara tablolar hâlinde sunulmuştur. Görüşme sorularına katılımcıların verdikleri yanıtlar; temalara ve temaları temsil eden kategorilere ayrılmıştır. Elde edilen bulgular her bir soru için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Temalara göre katılımcıların yanıtları doğrudan aktararak yorumlanmıştır.

Tablo 2. Görüşme Sorusu 1

Sınıfınızda sizinle aynı millettten olan öğrencilerle ilişkiniz nasıldır?					
Kategoriler	f	%	Temalar	f	%
Olumlu	9	%60	Aramız iyi	3	%33,33
			Arkadaş gibiyiz	3	%33,33
			İyi sayılır	3	%33,33
Olumsuz	4	%26,67	Yakın değilim	4	%100
Diğer	2	%13	Yanıt yok	2	%100

Tablo 2’de belirtilen maddeden katılımcılardan aynı millettten öğrencilerle ilişkilerinin nasıl olduğu hakkındaki görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre katılımcılar; aralarının iyi olduğu (f=3), arkadaş gibi olduğu (f=3) ve iyi sayılır düzeyde olduğu (f=3) yönünde 9 katılımcı (K1, K2, K3, K4, K6, K7, K8, K13, K15) olumlu görüş belirtmişlerdir. 4 katılımcı (K9, K10, K11, K14) olumsuz olarak ilişkilerinin yakın olmadığı yönünde görüş belirtmiştir. 2 katılımcı (K5 ve K12) tarafından kendi milletinden tek öğrenci olduğu için soru cevaplanamamıştır. Tüm katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: İyiyiz. Arkadaş gibi konuşuyoruz ama genelde Arapça konuşuyoruz. İranlılarla Türkçe konuşuyoruz, daha iyi.

K2: İyi, Başkalarına (diğer millettten olanlara göre) göre daha iyi. Daha iyi iletişim kurabildiğimiz için.

K3: İyi. Ben buraya geldiğimde yalnız geldim. Burada İranlı arkadaşlarla tanıştım ve memnun oldum. Benim için hem de onlar için iyi. Mutluyuz. Aramız iyi.

K4: İyiyim, memnunum. Çünkü arkadaşlarla aynı problemlere sahibiz, bu yüzden onlarla aram iyi, onları seviyorum.

K5: (Sınıfta tek Koreli öğrenci olduğu için yanıtlanamamıştır.)

K6: Biz pek konuşmuyoruz çünkü ben genelde insanlarla konuşmuyorum. Teneffüste genelde kitap okuyorum ya da telefonla konuşuyorum. Ama başka bir şey yapmazsam onlarla konuşuyorum, Suudi Arabistan hakkında mesela. Sınıfta iki tane Arap kardeş var, onlarla konuşuyorum bu konu hakkında. Onlarla problemim yok.

K7: İlişkim İranlı ve Araplarla çok iyi. İranlılarla iyiyim, onlarla mutluyum.

K8: Sadece sınıf arkadaşınız, dışarıda falan görüşemiyoruz. Bir tek ... ve ... ile Instagram'da takipleşiyoruz. Bazen birbirimize reels gönderiyoruz. Aramızda bir problem yok.

K9: Sohbet ediyorum ama ben zaten kimseye çok yakın değilim. İnsanlara güvenmiyorum. Genel olarak yakın değilim.

K10: Diri bir ilişki değil. Sadece sınıfta görüyorum. Dışarıda görüşmüyorum. Aramız yakın değil. Nedeni, bazen bir insan tanıyorsun, çok yakın oluyor ama samimi yakın bir ilişki kuramadım. Bu iki tarafla alakalı.

K11: Onlarla iyi tanışıyoruz. Ama benim ülkemde siyaset farklı. İyi tanışıyoruz ama çok yakın değiliz, sadece üniversitede.

K12: (Sınıfta tek Pakistanlı öğrenci olduğu için yanıtlanamamıştır.)

K13: 3 kadın var, onlar Arap. Genellikle ben biraz konuşuyorum. Yemen kültüründe kadın ve erkekler çok konuşmuyor, yakın olmuyor. Ama genelde kendi milletimden öğrencilerle aram iyi.

K14: Yakın değiliz. Biraz konuşuyoruz. Arkadaş gibi.

K15: Geldiğim zaman onu tabi arkadaş oluyorum.

Tüm katılımcıların yanıtları değerlendirildiğinde; aynı milletten öğrencilerin olumlu açıdan genel olarak ortak dil, kültür vb. nedenlerle daha hızlı ancak kalıcı ve güçlü olmayan bir arkadaşlık ilişkisi kurabildiği görülmüştür. Yakın ilişki kuramayan öğrencilerin görüşlerine bakıldığında kişisel (güvensizlik, çekingenlik) ve kültürel (kadın-erkek ilişkileri) sebepler öne çıkmaktadır. Sonuç olarak, homojen olmayan sınıflarda aynı milletten öğrencilerin birbirleriyle daha fazla ilişki kurabildiği söylenebilir.

Tablo 3. Görüşme Sorusu 2

Sınıfınızda farklı milletten olan öğrencilerle ilişkiniz nasıldır?					
Kategoriler	f	%	Temalar	f	%
Olumlu	5	%33,33	Aramız iyi	5	%100
Olumsuz	10	%66,67	Samimi değiliz	7	%70
			İlişki kuramadım	3	%30

Tablo 3'te belirtilen maddeden katılımcılardan farklı milletten öğrencilerle ilişkilerinin nasıl olduğu hakkındaki görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre katılımcılar; olumlu açıdan (K5, K7, K12, K13, K15) aralarının iyi olduğu (f=5); olumsuz açıdan (K1, K2, K3, K4, K6, K8, K9, K10, K11, K14) samimi olmadıkları (f=7) ve bir ilişki kuramadıkları (f=3) yönünde görüş belirtmişlerdir. Tüm katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: Çok yakın değiliz ama konuşabiliriz bazen, ders beraber çalışabiliriz ama çok samimiyet yok.

K2: Kötü değil ama ilişki kuramadım. Çalıştım ama kuramadım. Belki farklı kültür olabilir, farklı algı, önyargı olabilir. Şöyle bir sorun da var. Türkçemiz ilk seviye olduğu için ortak bir dilimiz de yoktu bu yüzden iletişim kuramadık. Dil, kültür ve ülke farklı olunca ortak bir yerde buluşamadık. Ama İranlılarla ortak dilimiz var. Ama diğer milletten diğer insanları tanımak isterdim. Çok soğuk olmak istemem.

K3: Benim çok problemim yok. İletişim var ama çok değil, çok konuşamıyoruz. Dil, fikir ayrılığı, bakış açısı farklılığı nedeniyle ortak bir noktada buluşamıyoruz. Geçen kur bir önyargı yoktu ama bu kur bir önyargı oluştu.

K4: Güzel ama dilimiz aynı değil, bu yüzden onlarla konuşmak ve tanışmak çok zor. Benim arkadaşlarımla Farsça konuşuyorum daha iyi. Arap arkadaşlarla konuşmak çok zor, belki sonra. Ben onlarla konuşmak istiyorum, onları tanımak istiyorum ama dil problemimiz var.

K5: Bence güzel. İlişkim kötü değil, memnunum seviyorum. Onlar beni seviyorsa ben de onları seviyorum. Çünkü benim diğer ülkelerle ilgili bilgim yok. Ama onlar benim ülkemi biliyorlar. Kendimi rahat hissediyorum ama onları anlamasam da sıkıntı yok.

K6: Ben, biraz sıkıntı var, özellikle İranlılar. Çünkü onların bazıları Müslüman değil ve bu sıkıntı benim için büyük. Onlarla konuşmadan önce onlarla tartışıyorum ama onlar iyiye konuşuyorum. Kendi sınıftakilerle İranlılarla konuşmuyorum, çünkü geçmişte ailemle birlikte bir problem yaşadım. Sosyal bir insan değilim ama sosyal olmaya çalışıyorum, her milletten insanla konuşmaya çalışıyorum.

K7: Onlarla aram iyi, çünkü diğer kültürlerle konuşuyoruz, tanıyoruz, sohbet ediyoruz.

K8: Çok şey yapmıyorum. Bu gözle hiç bakmıyoruz, farklı. Hepimiz insanız sonuçta. Ama biraz kendime yaşadığım sorunlardan, milliyetten. Bizim sınıfta da var. Tabi ki onlar değil. Ama çünkü ben o ülkeden bana bir zarar gelmişti o ülkeden. Biraz rahatsız oluyorum ama çok takmıyorum kafama. Ama sonuçta ben okumak için geldim. Onlarla sınıf içinde konuşuyorum “Nasılsın?”, “Güzelsin.” Ama bir problem yok.

K9: Onlar Arap, onlarla hiç yakın değilim. Bazı sebeplerden dolayı onlarla yakın değilim.

K10: Sadece selamlaşıyoruz. Çok yakın değiliz.

K11: Benim arkadaşım burada Pakistanlı. Sadece üniversitede, yakın değiliz. Dışarıda görüşmüyoruz, başka arkadaşlarım var.

K12: Bazen kişiler çok yakın ama bazı kişiler çok uzak duruyor. Onlar uzak duruyorlar. Aynı sınıftayız, onlarla tanışmak istiyorum. Bazı kişilerle arkadaş olmak istiyorum. 4 arkadaşım var, onlarla çok yakınım.

K13: İran ve Pakistan. İran, bence iyi ama diğer Arap kişiler yok, savaş var. Ama Pakistanlı arkadaşım çok iyi bir insan. Onunla yakınım.

K14: Ben sadece kızlarla konuşuyorum, selam veriyorum. Çok yakın değilim.

K15: Bazı insanlarla tanışmak için onun dili farklı ve onu anlamıyorum. O İngilizce biliyor, ben İngilizce biliyorum. Sık sık sohbet ediyorum. Onu sevdiğim zaman sohbet ediyorum.

Tüm katılımcıların yanıtları değerlendirildiğinde; farklı milletten öğrencilerin birbirleriyle yakın bir ilişki kurmalarının aynı milletten öğrencilere göre daha zor olduğu görülmektedir. Aynı milletten olmayan öğrencilerin ilişkilerinde farklı kültürleri tanıma isteği belirleyici olmaktadır. Bir diğer açıdan, birçok öğrenci kültürel farklılık ve ortak dil sorunu nedeniyle yakın bir ilişki kuramamaktadır. Sonuç olarak, homojen olmayan sınıflarda farklı milletten öğrencilerin birbirleriyle daha az ilişki kurabildiği söylenebilir.

Tablo 4. Görüşme Sorusu 3

Sınıfınızda sizinle aynı millettten öğrencilerin bulunması Türkçeyi öğrenmenizi nasıl etkiliyor?			
Kategoriler	Temalar	f	%
Olumlu	Birbirimize yardım ediyoruz	6	%35,29
Olumsuz	Ana dilimizi kullanıyoruz	11	%64,71

Tablo 4'te belirtilen maddeden katılımcılardan aynı millettten öğrencilerle aynı sınıfta Türkçeyi öğrenmelerini nasıl etkilediği hakkındaki görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre katılımcılar; olumlu açıdan (K2, K3, K4, K7, K13, K15) birbirlerine yardım ettikleri (f=6); olumsuz açıdan (K1, K3, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K13, K14, K15) birbirleriyle konuşurken Türkçe yerine ana dillerini kullandıkları (f=11) yönünde görüş belirtmişlerdir. K3 ve K7 kodlu katılımcılar hem olumlu hem olumsuz açıdan görüş belirtmiştir. K5 ve K12 kodlu katılımcılar tarafından sınıfta kendi milletinden tek öğrenci olduğu için soru cevaplanamamıştır. Tüm katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: Biraz olumsuz. Çünkü Türkçe konuşmuyoruz Arapça konuşuyoruz. Türkçe konuşmak istiyoruz ama konuşmuyoruz. Diğer millettten arkadaşlarla olumlu bir şey çünkü Türkçe konuşuyoruz.

K2: Daha iyi oluyor. Farklı sebepler var. İlk önce yabancısın, kimseyi tanıımıyorsun sınıfta falan. İranlılarla olunca duygusal olarak daha rahat hissediyorsun, konuşabiliyorsun, dertleşebiliyorsun, mental olarak daha rahatsın. Bir de daha da yardım edip yardım alabiliyorsun. Bir kelime bizde var ya da başka anlama sahip, onlarla bunu konuşabiliyoruz. Ayrıca yalnızlık da hissetmiyorum.

K3: Hem faydalı hem de faydasız. Faydalı; ben bir kelimenin manasını bilmiyorum ama arkadaşım biliyorsa bana yardımcı olabilir. Faydasız; bir Türk arkadaşım ile konuştuğum zaman benim için daha iyi. Biz kendi aramızda Farsça konuşuyoruz.

K4: Ben bir şey anlamadığım zaman onlar bana söylerler. Öyle daha iyi. Bana yardımcı olabilirler.

K5: (Sınıfta tek Koreli öğrenci olduğu için yanıtlanamamıştır.)

K6: Faydası çok az. Çünkü onlar Türkçe konuşmak istemiyorlar, neden bilmiyorum. Onlar Türkçe konuşmuyorlar hep Arapça konuşuyorlar. Bu bizim için zarar.

K7: Bazı şeyleri anlamasak birbirimize öğretiyoruz, birbirimize Farsça soruyoruz ve hızlı öğreniyoruz. Ama birbirimizle Farsça konuşuyoruz bu iyi değil. Hem iyi hem iyi değil. Eğer tek olsaydım kendimi yalnız hissedirdim.

K8: Bazen iyi geliyor çünkü ben bazı kelimeleri ben anlamıyorum ya da yanlış bir manasını anlamışım. Onlar da başka şeyleri söylüyorlar. Ya da bazen şey çok geliyor, çok konuşuyorlar ben anlamıyorum üç kişi aynı zamanda konuşuyor. Ben çok karışıyorum bazen. Ama burada bir balance (denge) var. Hem iyi geliyor hem bazen de bana şey. Onlarla Türkçe konuşmuyoruz ya bu avantaj değil. Mesela müdavim konuşuyorsun, Türkçe konuşuyorsun anlıyorsun, nasıl konuşursun nasıl gramer kullanıyorsun. Onlar yanlış konuşuyorlar ben de yanlış konuşuyorum.

K9: İran'da eğitim böyle ki bir yarışma gibi, ben senden daha iyi biliyorum, ben senden daha iyi yazıyorum. O yüzden biraz yardım ediyor, rekabetten dolayı. Zararı da var, çünkü ben kabul etmiyorum ki o benden daha iyi biliyor, öyle. Kendi aramızda Farsça konuşuyoruz, maalesef. Bu dezavantaj.

K10: Sıfır, faydası yok çünkü her zaman bizim dilimizle konuşuyoruz yani Arapça konuşuyoruz. Hatta ben görüyorum zararı var. Çünkü Türkçe konuşmuyoruz.

K11: Hepimiz burada Türkçe öğreniyoruz. Büyük fayda yok. Onlar Arapça konuşuyor, ben hiçbir şey anlamıyorum, çünkü onlar farklı lehçe konuşuyorlar. Onlar beni anlıyorlar ama ben onları anlamıyorum. Bazen Türkçe bazen İngilizce konuşuyoruz. Türkçe konuşuyoruz o zaman faydası var.

K12: (Sınıfta tek Pakistanlı öğrenci olduğu için yanıtlanamamıştır.)

K13: Çok faydası var. Mesela ben bu kelime bilmiyorum, onlar Arap var ben Arapça konuşuyorum bu ne demek, onlar cevap veriyorlar bana. Ama kendi aramızda Arapça konuşuyoruz.

K14: Yeni bir dil öğreniyorum ve onlarla tanışıyorum. Genelde Arapça konuşuyoruz. Türkçe pek konuşmuyoruz.

K15: Bence hem iyi hem kötü var. Ama bence iyi. Bazen dil hakkında bir şey bilmiyorsun, onlar yardım ediyorlar. Sen bir ülkeye gittin ve yabancısın, onu tanıyorsun aynı millettin, sohbet ediyorsunuz. Genellikle Arapça konuşuyoruz, bu kötü.

Tüm katılımcıların yanıtları değerlendirildiğinde; olumlu açıdan aynı millettten öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde birbirlerine yardım ettikleri, derste anlamadıkları konularda ortak dile sahip kişilerden yardım aldıkları ve kendilerini yalnız hissetmedikleri görülmüştür. Buradan hareketle, aynı millettten öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde birbirlerine katkı sağlayabildiği ve sınıf ortamında rahat hissettirdiği söylenebilir. Bu olumlu durumun aksine aynı millettten öğrencilerin en çok yakındığı konu, Türkçe öğrenme sürecinde hedef dil yerine ana dili kullanmalarındır. Aynı ana dili konuşan öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurarken hedef dil yerine ana diline başvurmalarını dil öğrenme sürecini olumsuz etkileyen bir durum olarak belirtmişlerdir. İlk seviyelerde ana dili ile başlayan iletişimin seviye artsa bile özellikle konuşma becerisinde hedef dile doğru dönüştürülmesinin kolay olmadığı düşünülebilir. Sonuç olarak, olumsuz açıdan sınıf içi iletişimde aynı millettten öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde ana dillerine başvurdıkları; farklı millettten öğrencilerin zorunlu olarak hedef dile başvurdıkları görülmüştür. Aynı millettten öğrencilerin sayısı ile yakınlıkları sınıf ortamında hedef dilden daha çok ana dili kullanımını artırdığı söylenebilir.

Tablo 5. Görüşme Sorusu 4

Sınıfınızda sizinle farklı millettten öğrencilerin bulunması Türkçeyi öğrenmenizi nasıl etkiliyor?					
Kategoriler	f	%	Temalar	f	%
Olumlu	11	%73,33	Hedef dili kullanıyoruz	11	%100
Olumsuz	4	%26,67	Ortak dil sorunu	2	%50
			Uyum sorunu	2	%50

Tablo 5'te belirtilen maddeden katılımcılardan farklı millettten öğrencilerle aynı sınıfta Türkçeyi öğrenmelerini nasıl etkilediği hakkındaki görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre katılımcılar; olumlu açıdan (K1, K5, K6, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15) hedef dili kullanmaya mecbur kaldıkları (f=11), olumsuz açıdan (K2, K3, K4, K7) birbirleriyle anlaşmada ortak dil sorunu yaşadıkları (f=2) ve farklılıktan dolayı uyum sorunu yaşadıkları (f=2) yönünde görüş belirtmişlerdir. Tüm katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: Diğer milletten öğrencilerle daha iyi çünkü Türkçe konuşuyoruz.

K2: Şu an olduğum için bunu düşünüyorum. Biraz mesafe oluyor insanda. İnsan ilişkisinin iyi olmadığı bir yerde kendini iyi hissetmeyebilirsin. Derse tamamen odaklanamıyorsun. Bazen pişman oldum, keşke böyle olmasaydı. Ya da ilişkimiz olsaydı da böyle olmasaydı. Biz şimdi kaç kişiyiz, İranlılar gelmezse kendimi yalnız hissediyorum. Arkadaşlarımdan duydum, biz gelmeyince İranlılar dönüyorlar tek kalmamak için.

K3: Belki zor. Araplar Türkçeyi çok kullanmıyorlar, bu sebeple biraz problem oluyor. Bazen bir şey söylediğim zaman ya da onlar bir şey söylediği zaman fikirlerimiz farklı olabiliyor, uyuşmayabiliyor.

K4: Dil bilmiyoruz, çok zor benim için. Arap arkadaşlarla hiç konuşmuyoruz. Eğer problem varsa onlara nasıl söyleyeceğim. Bir problem olursa söyleyemem, çünkü Türkçem iyi değil ve ortak bir dilimiz yok. Türkçe öğrenmemi etkilemiyor ama İranlı varsa daha iyi. Derse geldiğimde eğer İranlı arkadaşlarım yoksa aktif olmam, yalnız hissedirim.

K5: Eğer sınıfta Koreli varsa Korece konuşurum ama yok o yüzden Türkçe konuşuyorum. Aynı sınıfta Koreli istemiyorum çünkü derste Korece konuşmak istemiyorum. Konuşursam Türkçe öğrenmek zor olur. Kendimi yalnız hissetmiyorum.

K6: Bizim sınıfımızdaki bir İranlı ile konuşuyorum çünkü Türkçe konuşmak istediğim için onunla konuşuyorum. Birbirimizin dillerini bilmediğimiz için mecburen Türkçe konuşuyoruz, bu iyi bir şey.

K7: Etkilemiyor. Onların aksanları farklı, yanlış öğreniyoruz onlardan.

K8: Beni etkilemiyor. En azından bir şey öğreniyorum onlardan. Onların dillerinden bir şeyler öğreniyorum. Onlarla Türkçe konuşmak zorunda kalıyorum, bu benim için avantaj.

K9: Bizim ortak dilimiz Türkçe, o yüzden daha iyi yardım ediyor. Çünkü onlarla Türkçe konuşuyorum, bunun bana faydası var.

K10: Daha iyi oluyor çünkü Türkçe bizim ortak dilimiz. O yüzden daha iyi.

K11: Onlarla Türkçe konuşuyorum, onlar Arapça bilmiyor. O Türkçe ya da İngilizce biliyor, Türkçe konuşuyorum, faydası oluyor.

K12: Bence çok faydalı. Eğer benim milletten bir kişi varsa o zaman ben onunla benim anadilim konuşacağım. Bu yüzden bu iyi bir şey. Çünkü onun anadili başka benim anadilim başka. Bu yüzden biz sadece Türkçe konuşacağız, bu faydalı.

K13: Farklı milletten öğrencilerle Türkçe konuşuyorum. İranlılar çok biliyorlar Türkçeyi. Onlar bana yardım ediyorlar.

K14: Bazen Türkçe konuşuyorum, mesela onlar Arapça ya da İngilizce bilmiyorlar Türkçe konuşuyorum. Bu faydalı.

K15: Çok faydalı var. O ve ben Türkçe öğrenmek istiyoruz. O İngilizce konuşmuyor, onunla Türkçe konuşuyorum, bu faydalı.

Tüm katılımcıların yanıtları değerlendirildiğinde; olumlu açıdan farklı milletten öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecinde birbirleriyle hedef dilde iletişim kurdukları; olumsuz açıdan ortak dil ve uyum sorunu yaşadıkları görülmüştür. Özellikle sınıfında kendi milletinden öğrenci olmayanların Türkçe öğrenme sürecinde bu durumu bir avantaj olarak ve dolayısıyla hedef dilde iletişim kurmaya zorladığı için faydalı gördüğü söylenebilir. Bir diğer açıdan, aynı milletten öğrenciler derste tek başlarına kaldıklarında diğer milletten öğrencilere karşı kendilerini yalnız hissettiklerini, eğer ortak dil sorunu da varsa derse gelmek istemediklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, farklı milletten öğrencilerin bulundukları sınıflarda ortak dil sorunu ve uyum sorunu gibi olumsuzlukların yanı sıra özellikle ortak dilin olmadığı durumlarda hedef dili kullanmalarının Türkçe öğrenme sürecine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

Tablo 6. Görüşme Sorusu 5

Nasıl bir sınıfta (homojen/heterojen) olmak isterdiniz? Nedenini açıklayınız.					
Kategoriler	f	%	Temalar	f	%
Heterojen	11	%73,33	Hedef dili kullanmak	5	%45,45
			Kültürel çeşitlilik/farklı kültürleri tanımak	4	%36,36
			Sosyalleşmek	2	%18,18
Homojen	4	%26,67	Ortak dil	2	%50
			Uyum	1	%25
			Yardımlaşmak	1	%25

Tablo 6'da belirtilen maddeden katılımcılardan nasıl bir sınıfta olmak istedikleri hakkındaki görüşlerinden elde edilen yanıtlara göre katılımcılar; farklı milletten öğrencilerle hedef dili kullanmak, kültürel çeşitlilik ve farklı kültürleri tanıma isteği ile sosyalleşmek nedeniyle heterojen (f=11) bir sınıfta olmanın (K1, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K12, K13, K14, K15) daha fazla tercih edildiği görülmüştür. Ortak dil, uyum ve yardımlaşma nedeniyle aynı milletten öğrencilerle homojen (f=4) bir sınıfta olmanın (K2, K3, K4, K11) ise daha az tercih edildiği görülmüştür. Tüm katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K1: Heterojen. Farklı milletten. Çünkü bu benim için daha olumlu. Onlarla konuşacağım, Türkçe konuşacağım. Bu yüzden farklı milletten öğrencilerle aynı sınıfta olmak isterim.

K2: Eskiden bunu sorsaydınız farklı millet, tecrübe derdim. Ama şimdi aynı millet diyorum denediğim için. Çünkü sebeplerim var. Duygusal olarak bakmıyorum. Dil olarak aynı olsak hem bizim için hem onlar için daha rahat olabiliriz. Öğretmen için de öyle diyorum, öğretmen ona göre ders anlatır, öğretmen için de kolay olur. Örneğin İranlılar bu gramerde zorlanıyorlar, burada sorun oluyor diye dersi ona göre işler. Başka sebep, mental olarak baksak. Bir sınıfta İranlı olduğu zaman grup olabilirler, birbirlerini desteklerler, daha iyi olur. Yalnızlık, duygusallık olmaz. Elbette farklı insanlarla ders almak zorundayız. Eğer her iki taraf Türkçeyi iyi konuşursa ortak bir dil olur, böylece birbirimizi tanıyabiliriz. Ama şu an için yeterli olmadığımız için, konuşamadığımız için yanlış anlaşılabiliriz.

K3: Sadece bir ülkeden olsa yani İranlı olsa öğrenciler daha iyi. Araplar bir sınıfta. Çünkü bu hem öğrenciler hem de öğretmenler için daha iyi ve kolay olur. Öğrenciler daha hızlı öğrenebilir Türkçeyi. Araplar bir kelimeyi anlamadığında ama İranlı anladığında öğretmen ona anlatmak zorunda.

K4: Aynı milletten sınıfta olmak istiyorum. Farklı ülkelerden öğrencilerle farklı kültürlerle sahibiz, o yüzden birbirimizi anlamayabiliriz. Ama eğer aynı milletten olursak birbirimizi anlayabiliriz. Daha rahat ve motive hissederim.

K5: Karışık sınıf istiyorum çünkü Türkçe öğrenmek için güzel fikir. Ama mesela eğer sınıfta Koreli varsa kelime anlamak için güzel ama Arap öğrencilerle anlaşmak daha iyi. Bence ayrı ayrı daha güzel. Ben bu sınıfta mutluyum.

K6: Bence fark etmez. Geçen sene hocalarım iyi değildi. Sınıfım farklı millettendi. Ama Türkçe öğrenemedim. Hepimiz birbirimize yardım etmedik. Çünkü bence hoca sınıfa geldiğinde kitaptan anlatıyor. Ama bu sene farklı, hoca geldiğinde slayttan anlatıyor ya da onun kafasından anlatıyor. Yani, asıl hoca sonra millet önemli. Karışık bir sınıfa seçerim. Benim yurdumda Hintli var. Afganistanlı var. Farklı milletten var ama Arapça

konuşmuyorlar. Bundan dolayı Türkçe öğrenmek isteyen Türkçe öğrenir böyle. Türklerle konuştuğumda onlar dinlemiyorlar, diğer yabancılar daha iyi.

K7: Farklı milletten daha iyi. Bunu hiç düşünmemiştim. Şimdiki sınıfımı seviyorum. Ben zaten sosyalim. Herkesle konuşabilirim.

K8: Farklı milletten öğrencilerle olmayı tercih ediyorum. Karışık daha tercih ederim. Dedğim gibi çok bilgiler alabilirim, merak ettiğim şeyleri sorabilirim. Ben zaten İranlıları tanıyorum, onları merak etmiyorum. Onların her şeyini biliyorum. Farklı milletten grupları daha çok seviyorum.

K9: Farklı farklı daha iyi. Birinci gün mesela arkadaşım ile konuşuyordum ki keşke herkes İranlı, daha iyiydi. Ama şimdi istiyorum ki farklı milletten daha iyi, çünkü hepimiz Türkçe konuşmak zorundayız.

K10: Karışık. Ben başka insanlarla başka kültürler öğrenmek seviyorum, nasıl düşünüyorlar nasıl yaşıyorlar seviyorum. Bir de biz burada Türkçe öğrenmek istiyoruz. Aynı millet aynı dil. Her zaman senin dilin konuşacağım, Arapça konuşacağım. Ama farklı milletten Türkçe konuşmak zorundayım.

K11: Belki benim milletten. Daha iyi öğreniyorum. Çünkü burada çok milliyet var. Çok milliyet var çok problem var. Aynı milletten öğrencilerle daha iyi.

K12: Şimdiki gibi karışık istiyorum, memnunum. Çünkü ben başka milletten ve başka ülkeden insanlar tanışmak istiyorum. Onların hayat, fikir, kültürü nasıl bu yüzden.

K13: Karışık. Mesela eğer Arap yok bu çok iyi. Çünkü mecbur Türkçe konuşuyorum, bu iyi.

K14: Karışık. Çok insanlarla tanışıyorum ve fikirler çok.

K15: Bence farklı millet. Farklı farklı ülkeler tanışmak için istiyorum. Nasıl bir ülke yaşadığı, onun hakkında öğreniyorum.

Tüm katılımcıların yanıtları değerlendirildiğinde; hedef dili kullanmak, kültürel çeşitlilik ve farklı kültürleri tanımak ile sosyalleşmek açısından daha çok heterojen bir sınıfta olmayı tercih ettikleri görülmüştür. Türkçe öğrenme süreçlerinde öğrenciler hedef dilde ne kadar çok iletişim kurarlarsa bunun dil öğrenmelerine o derece katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda kültürel çeşitliliğin olduğu bir ortamda farklı kültürleri tanımaya olan istekleri ve dolayısıyla sosyalleşebilmenin onların dil öğreniminin yanı sıra dünya görüşlerine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan, ortak bir dil ve kültüre sahip olmanın da getireceği uyum ve yardımlaşma nedeniyle homojen bir sınıfta olma tercihinde öğretmen açısından da bir kolaylık olacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak, dil öğreniminde kültürel çeşitliliğin olduğu bir ortamda hedef dilin daha fazla kullanılması ve etkili bir dil öğrenme ortamının oluşabilmesi için heterojen bir sınıfta olmanın öğrenciler açısından daha fazla tercih edildiği söylenebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen homojen olmayan sınıflardaki öğrencilerin sınıf içi kültürel etkileşimleri ve Türkçe öğrenme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Fenomenoloji deseniyle 15 katılımcıyla görüşme yapılarak kendileriyle aynı ve farklı milletten öğrencilerle olan ilişkileri, aynı ve farklı milletten öğrencilerle Türkçe öğrenme deneyimleri ve nasıl bir sınıfta olmak istediklerine yönelik görüş alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara varılabilir:

Aynı milletten öğrencilerin sınıf içindeki ilişkilerinin genel olarak yakın olduğu görülmüştür. Aynı milletten öğrenciler arasında hızlı ancak kalıcı olmayan arkadaşlıklar gelişmektedir. Bu öğrenciler, ortak dil ve kültür gibi faktörler sayesinde hızlı bir şekilde iletişim kurabilmekte ancak ilişkileri genellikle yüzeysel kalmaktadır. Yakın ilişki kuramayan öğrencilerde ise kişisel ve kültürel faktörler öne çıkmaktadır. Aynı milletten

öğrencilerin bir arada Türkçeyi öğrenirken olumlu açıdan birbirlerine yardım ettikleri, olumsuz açıdan daha çok ana dillerine başvurarak iletişim kurdukları görülmüştür. Dolayısıyla, aynı milletten öğrenciler arasında güçlü bir yardımlaşma görülmekte, bu durum da Türkçe öğrenme sürecinde olumlu bir etki yaratmaktadır. Ancak, bu öğrencilerin sıkça ana dillerine başvurmaları, hedef dil olan Türkçenin öğrenilmesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bu durum, öğrencilerin dil pratiği yapma fırsatlarını azaltmakta ve öğrenme sürecini yavaşlatmaktadır.

Farklı milletten öğrencilerin sınıf içindeki ilişkilerinin genel olarak mesafeli olduğu görülmüştür. Farklı milletten öğrencilerin sınıf içindeki ilişkileri daha karmaşık ve mesafelidir. Kültürel farklılıklar ve ortak dil eksikliği, bu öğrencilerin birbiriyle yakın ilişkiler kurmalarını zorlaştırmaktadır. Ancak, bu durum aynı zamanda farklı kültürleri tanıma ve dil pratiği yapma fırsatı sunmaktadır. Farklı milletten öğrencilerin bir arada Türkçeyi öğrenirken olumlu açıdan hedef dili kullanmaya mecbur kaldıkları, olumsuz açıdan iletişim kurarken ortak dil sorunu yaşadıkları ve farklılıklarından dolayı zaman zaman uyum sorunu yaşadıkları görülmüştür. Farklı milletten öğrenciler, zorunlu olarak hedef dilde iletişim kurmak zorunda kaldıkları için bu durum Türkçe öğrenme süreçlerine olumlu bir katkı sağlamaktadır. Ancak, ortak dil sorunu ve uyum zorlukları, bazı öğrencilerde sınıf içinde yalnız hissetmelerine ve motivasyon kaybına yol açabilmektedir.

Katılımcıların hem farklı kültürden insanlarla tanışma isteğinden hem de hedef dili daha çok kullanmak için ağırlıklı olarak heterojen bir sınıfta olmak istedikleri saptanmıştır. Öğrencilerin çoğu, dil öğrenimi ve kültürel çeşitliliği deneyimleme açısından heterojen sınıfları tercih etmektedir. Heterojen sınıflarda hedef dilin daha fazla kullanılması, öğrencilerin dil öğrenme süreçlerine önemli bir katkı sağlamaktadır. Buradan hareketle, farklı kültürleri tanıma ve sosyalleşme, öğrencilerin dünya görüşlerini genişletme isteği dil öğrenme motivasyonlarını artırmaktadır. Öte yandan, homojen sınıflarda ortak bir dil ve kültürün getirdiği uyum ve yardımlaşma, özellikle öğretmenler için bir kolaylık sağlamaktadır. Ancak, dil öğreniminde kültürel çeşitliliğin ve hedef dilin etkin kullanımının daha faydalı olduğu genel olarak kabul edilmektedir.

Alanyazında homojen olmayan sınıflarda dil, kültür, coğrafya, yaş vb. farklılıkların çeşitli sorunlara yol açtığı ve eğitim sürecini zorlaştırdığına yönelik çalışmalar (Alyılmaz, 2018; Batur & Nişancı, 2013; Bulut, Kanat-Soysal & Çülççek, 2018; Dadaş & Minara, 2022; Demir, 2021; Duman, 2013; Durmuş, 2013; Kara & Işır, 2021) ağırlıktadır. Pardo'ya (2019) göre farklı uyruklardan öğrencilerin aynı sınıfta ders almaları kültürel çeşitliliği artırdığı için olumlu bir faktör olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada, katılımcıların hedef dili daha sık kullanma ve farklı kültürlerden insanlarla tanışma isteği heterojen sınıfta olma tercihlerinde belirleyici olmuştur. Dil öğrenme süreçlerinde hem homojen hem de heterojen sınıfların kendine özgü avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Aynı milletten öğrenciler, ortak dil ve kültür sayesinde hızlı iletişim kurabilir ve birbirlerine destek olabilirken, farklı milletten öğrenciler zorunlu olarak hedef dilde iletişim kurarak dil öğrenme süreçlerine olumlu katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, öğrencilerin büyük çoğunluğu, dil öğreniminde daha etkili ve çeşitli bir deneyim sunduğu için heterojen sınıfları tercih etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan sınıfların heterojen olarak oluşturulması daha etkili bir dil öğrenme süreci ve ortamı oluşturduğu; kültürel çeşitliliğin dil öğrenme sürecine daha fazla katkı sağlayabileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, N. & Şengül, L. (2022). Türkiye’de eğitimde çok kültürlülük çalışmaları üzerine bir araştırma. *YENİSEY Uluslararası Dil, Edebiyat ve Eğitim Dergisi*, (3)2, 125-147. <http://dx.doi.org/10.29228/yenisey.65925>
- Alyılmaz, S. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef kitlenin/ “öğrenen”in önemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 7(4), 2452-2463.
- Ateş, E. & Aytekin, H. (2020). Küreselleşen dünyada çokkültürlülük ve yabancı dil eğitimi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(26), 4563-4579. <https://doi.org/10.26466/opus.651385>
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 5(2), 368-388. <http://dx.doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Bulut, S., Kanat-Soysal Ö. & Gülçiçek, D. (2018). Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(2), 1210-1238.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (4. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. B. Demir). Eğiten Kitap.
- Dadaş, E. & Minara, A. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarının yazım kuralları ve noktalama işaretleri yönünden değerlendirilmesi. *International Scientific and Practical Conference “Modern Problems in Science”*. Vancouver, Canada, 167-175.
- Demir, S. (2021) Yabancı/İkinci dil olarak Türkçe öğretiminde biçimbilim ve söz dizimi farkındalığını geliştirmede araç dil kullanımı. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(1), 56-77.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde materyal geliştirme ve materyallerin etkin kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılarla öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılarla Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 207-228.
- Gülden, B. (2023). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültürel boyutunu ele alan çalışmaların incelenmesi: meta-sentez çalışması. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 15-44. <http://dx.doi.org/10.32321/cutad.1187941>
- Kara, M. & Işır, E. (2021). Yabancılarla Türkçe öğretiminin temel sorunları ve bunlara çözüm önerileri. *Uluslararası Türkoloji Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi (TÜRKAD)*, 6(1), 1-17.
- Kara Özkan, N. (2022). Ana dili eğitimi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çok kültürlülük. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (27), 258-273. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1104532>.
- Mutlu, H. H. & Gümüş, E. (2021). Akademik çalışmalara göre yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan güncel sorunlar. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(25), 829-853.
- Pardo, S. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim 27.12.2023) www.goc.gov.tr (Erişim 27.12.2023)